

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КУЗЬМИШИН ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.56.342.98

АДМІНІСТРУВАННЯ АПЕЛЯЦІЙНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук

Іванищук Андрій Анатолійович,
Дніпровський районний суд міста Херсона,
Голова суду

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Заросило Володимир Олексійович,
Міжрегіональна академія управління персоналом,
завідувач кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної
діяльності

кандидат юридичних наук

Сердюк Євген Васильович,
Інститут права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного права
та соціально-гуманітарних дисциплін

Захист відбудеться «20» липня 2018 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за
адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту
публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «18» червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У системі забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб невід'ємне та провідне місце займають суди (судді). Саме на них цивілізоване суспільство покладає гуманістичну місію заміни помсти, що існувала у первісному суспільстві, законним відновленням порушених прав, а за потреби – і справедливим покаранням порушників правових норм.

Конституція України проголосила дію принципу верховенства права, втілення якого на практиці відбувається, як правило, за допомогою низки правових засобів, серед яких чільне місце належить судочинству і суду. Тому немає сумніву в тому, що лише за умови розбудови судової системи можливе забезпечення якісно нового рівня судового захисту конституційних прав, свобод та інтересів громадян і юридичних осіб. Адже правосуддя в Україні здійснюють виключно суди, а юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір.

Однак, як показують результати соціологічного дослідження Центру Разумкова стосовно ставлення громадян України до суспільних інститутів, судовій системі зовсім не довіряють 47,3%, швидше не довіряють – 33,6%, швидше довіряють – 8%, повністю довіряють – 1,3% опитаних громадян¹. Критично ставлячись до таких висновків, оскільки більшість громадян України не були учасниками судового процесу, не можемо не зазначити, що ситуація у сфері судової влади є складною. Вона склалася в силу багатьох негативних чинників, серед яких провідним є значна неукомплектованість судів, а також тривала реформація щодо їх об'єднання. У той же час, як показують результати власного опитування осіб, які були учасниками судового процесу, майже 63% із них усе ж довіряють судам (додаток Б до дисертації).

Невід'ємне місце в системі судової гілки влади належить апеляційним судам, адже саме після проходження апеляційної інстанції рішення по судовій справі незалежно від того, оскаржується воно чи ні, вступає в закону силу. Поряд із цим потрібно відзначити, що останніми роками організаційне, інформаційне, матеріальне, кадрове й безпекове забезпечення суду (суддів) піднялося на вищий, більш якісний рівень: судді на адміністративних посадах легалізуються в демократичний спосіб, повноцінно функціонує апарат суду та Державна судова адміністрація, які організаційно належать до судової влади, однак виконують усередині неї не судові, а виконавчі забезпечувальні функції. Тим самим їх діяльність усе більше регулюється специфічними нормами адміністративного права, які перебувають на етапі початкового правового врегулювання.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Загальні засади адміністрування судів в Україні сформував у своїх працях А. Іванищук²; В. Куценко проаналізував цю проблематику з погляду адміністративної діяльності Державної

¹ Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації. Центр Разумкова. 2017. URL: <http://razumkov.org.ua/uploads/socio/Press1017.pdf>

² Іванищук А. Адміністративно-правове забезпечення судової влади в Україні. автореф. дис... докт. юрид. наук. Київ, 2017. 38 с.

судової адміністрації¹; В. Бойко аналізував питання щодо адміністрування місцевих судів²; Ю. Юрченко з'ясувала окремі аспекти адміністрування системи адміністративних судів загалом³.

Крім них окремі питання аналізованої нами проблематики досліджували В. Авер'янов, Н. Армаш, К. Бабенко, В. Бевзенко, В. Басс, Д. Беззубов, О. Безпалова, В. Бойко, А. Борко, М. Бояринцева, М. Булкат, В. Галуцько, Ю. Гаруст, Ю. Гридасов, О. Джафарова, О. Єщук, М. Закурін, В. Заросило, А. Іванищук, Т. Коломоєць, В. Колпаков, Н. Квасневська, С. Кічмаренко, В. Ковальська, А. Ковальчук, О. Кузьменко, Н. Кузьменко, В. Лаговський, А. Малихіна, Д. Мандичев, А. Манжула, І. Марочкін, О. Михайлов, С. Обрусна, І. Орловська, І. Осика, А. Рибас, Е. Сердюк, Є. Соболь, К. Чижмарь, А. Чубенко, В. Шкарупа та ін. Однак вищезазначені вчені розкривали лише окремі аспекти адміністрування апеляційних судів в Україні, аналізуючи ці виклики у більш широкому, спеціальному чи суміжному форматі, не звертаючись до цієї проблематики безпосередньо.

Отже, певний рівень недовіри громадян до діяльності апеляційних судів, потреба забезпечення суддів апеляційних судів усіма ресурсами для ефективного здійснення судочинства, надання апаратом суду якісних судово-адміністративних послуг, наявність законодавчих прогалин і невідповідностей в аналізованій сфері зумовлюють актуальність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегічного плану розвитку судової влади України на 2013-2015 роки, затвердженого Радою суддів України 21 січня 2012 р., Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 і плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права за темою «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у визначенні засад та адміністративного інструментарію щодо підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів в Україні із забезпечення суддів цих судів усім належним для здійснення судочинства та надання якісних судово-адміністративних послуг апаратом апеляційних судів.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно вирішити такі *завдання*:

¹ Куценко В. Адміністративно-правовий статус Державної судової адміністрації України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 19 с.

² Бойко В. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих судів: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 16 с.

³ Юрченко Ю. Адміністративно-правове регулювання діяльності адміністративних судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 19 с.

- з'ясувати межі та уточнити категорійний апарат у сфері адміністрування апеляційних судів в Україні;

- розкрити місце й роль апеляційного суду як об'єкта адміністративно-правових відносин;

- виявити та описати принципи адміністрування апеляційних судів;

- сформулювати поняття та розкрити зміст форм адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів;

- з'ясувати методи адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів;

- сформулювати понятійний апарат та узагальнити судово-адміністративні послуги, які надаються апеляційними судами України;

- виявити та узагальнити наукові положення щодо ефективного досвіду адміністрування апеляційних судів у зарубіжних країнах;

- удосконалити законодавство щодо підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час здійснення публічною адміністрацією адміністрування апеляційних судів.

Предмет дослідження – адміністрування апеляційних судів в Україні.

Методи дослідження. У процесі роботи використано систему методів наукового пізнання. Загальнонаукові методи *порівняння* та *формалізації* надали можливість розкрити зміст адміністрування апеляційних судів в Україні, а в сукупності з ними *аксіоматичний* метод дозволив сформулювати поняття адміністрування апеляційних судів в Україні (підрозділ 1.1). Загальнофілософський *діалектичний* метод наукового пізнання став незамінним при формуванні принципів адміністрування апеляційних судів (підрозділ 1.3). Метод *класифікації* дозволив поділити аналізовані юридичні інститути та сукупності юридичних норм на види за визначеними критеріями (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3).

Метод *дедукції* дав можливість розкрити юридичну природу апеляційного суду як об'єкта адміністративно-правових відносин (підрозділ 1.2). Загальнологічні методи *аналізу* й *синтезу* дозволити розкласти складні юридичні конструкції на «елементарні» частини і з них сформувати однорідні за своєю юридичною природою конструкції нової якості (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Метод *узагальнення* використано під час розкриття змісту форм адміністративної діяльності адміністрації суду щодо адміністрування апеляційних судів (підрозділ 2.1). *Формально-догматичний* метод наукового пізнання використовувався майже в усіх підрозділах дисертації для здійснення аналізу законодавства (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.1).

Метод *індукції* забезпечив узагальнення юридичної природи судово-адміністративних послуг (підрозділ 2.3). *Логіко-семантичний* метод наукового пізнання дав можливість проаналізувати погляди вчених на аналізовану проблематику, його широко використано практично в усіх підрозділах дисертації (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2). Під час виявлення та узагальнення ефективного зарубіжного досвіду провідними методами наукового пізнання стали методи *порівняльного права* та *порівняльного законодавства* (підрозділ 3.1).

Методи *юридичного моделювання та правотворчості* стали незамінними під час формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства стосовно підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів (підрозділ 3.2). *Статистичний* метод дозволив здійснити та обробити результати соціологічного опитування (додаток Б до дисертації).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням адміністрування апеляційних судів в Україні. У результаті здійсненого аналізу вироблено відповідну теорію, сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

– здійснено розмежування юридичної природи «адміністрування апеляційних судів» і «судового адміністрування апеляційних судів», предмет яких є таким, що переважно пересікається, але не є тотожним, зокрема доведено, що з управлінських елементів судового адміністрування до предмета адміністрування апеляційних судів належать положення щодо: організаційної структури суду; адміністративно-правового статусу адміністрації суду; діловодства; кадрової роботи в суді; розподілу функцій між суддями та адміністративним персоналом; зв'язків суду з громадськістю та засобами масової інформації; застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій та охорони приміщення апеляційного суду;

– виявлено та описано принципи адміністрування апеляційних судів як основоположні сталі засади, на яких базується адміністративна діяльність адміністрації суду (Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, органи суддівського самоврядування, Державна судова адміністрація України, судді на адміністративних посадах та апарату суду) щодо якісного й належного забезпечення апеляційних судів (суддів) усім потрібним для ефективного здійснення апеляційного судочинства та надання фізичним і юридичним особам якісних судово-адміністративних послуг, які є основою для побудови адміністративно-правових конструкцій, зумовлених потребами, публічно-правовими інтересами суспільства при здійсненні апеляційних проваджень з метою детермінації поведінки учасників цих відносин і визначення напрямку й сутності конкретного виду діяльності у сфері судового адміністрування апеляційних судів;

– визначено поняття форм адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів в Україні, як передбачені нормами адміністративного права дозволені та необхідні для адміністрації суду адміністративні дії, що виражають зовнішній прояв її управлінської (регулятивної) діяльності, реалізуються в межах її компетентності для надання можливості апеляційним судам задовольнити інтереси громадян і загалом судову гілку влади під час здійснення апеляційного судочинства та у процесі надання судово-адміністративних послуг у системі апеляційних судів;

удосконалено:

– наукове розуміння методів адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів, як об'єктивованих у вигляді адміністративних засобів, способів і прийомів, юридичних інструментів

адміністративної діяльності адміністрації суду щодо забезпечення адміністративних судів усім необхідним (різноманітними організаційними, технічними, матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами) для виконання публічно-правових зобов'язань перед суспільством щодо виконання своїх функціональних обов'язків;

– законодавство щодо підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів, зокрема щодо посилення незалежності суддів апеляційних судів, правового виховання еліти та населення, незворотності виконання судових рішень, надання більш якісних і доступних судово-адміністративних послуг у системі апеляційних судів;

отримали подальшого розвитку:

– наукові положення щодо місця й ролі апеляційних судів як об'єктів адміністративно-правових відносин, які можна охарактеризувати: по-перше, як юридичну особу публічного права, наділену апеляційною компетенцією у сфері судочинства і на яку адміністрація суду скеровує свій владний вплив з метою досягнення очікуваного результату із забезпечення гарантій справедливого й ефективного правосуддя; по-друге, як адміністративну діяльність адміністрації суду з належного забезпечення суддів (судів) усім необхідним для здійснення судочинства в належних умовах та надання судово-адміністративних послуг громадянам;

– наукові положення відносно розуміння судово-адміністративних послуг як різновиду адміністративних послуг, де одна сторона – суб'єкт адміністрації суду (або делегований нею представник) – забезпечує права громадян через надання певних організаційно-правових, матеріальних, технічних, організаційних, інформаційних та консультативних послуг, а інша – фізична чи юридична особа – отримує ці блага для забезпечення своїх прав, свобод, або/та законних інтересів, які захищаються на стадії апеляційного оскарження;

– наукові положення щодо адміністрування апеляційних судів у зарубіжних країнах, як невід'ємна частина процесу синхронізації всієї системи, коли адміністрація суду відрізняється ефективністю адміністративної діяльності, діє за концепцією дуалістичного підходу спільно з виконавчою владою, однак без дублювання повноважень із чітко розділеними компетенціями.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта. Ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення позицій здобувача або відповідної наукової полеміки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого наукового розроблення проблем адміністрування апеляційних судів в Україні (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– правотворчості – для вдосконалення чинного законодавства щодо адміністрування апеляційних судів в Україні (додаток В до дисертації);

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право України» та «Судові та правоохоронні органи України» (акт впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»);

– правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів в Україні (акт впровадження Вінницького апеляційного адміністративного суду).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені дисертантом на трьох науково-практичних конференціях: «Людина і закон: публічно-правовий вимір» (м. Дніпро, 2017 р.), «Право, суспільство і держава: форми взаємодії» (м. Київ, 2018 р.), «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Львів, 2018 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 223 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 242 найменувань на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, визначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкриваються мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, наводяться структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністрування апеляційних судів в Україні» містить три підрозділи, у яких сформовано поняття та розкрито зміст адміністрування апеляційних судів в Україні, з'ясовано юридичну природу апеляційного суду як об'єкта адміністративно-правових відносин, виявлено та описано принципи адміністрування апеляційних судів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та зміст адміністрування апеляційних судів в Україні»* з'ясовано межі й уточнено категорійний апарат з окресленої проблематики.

Доведено, що структура адміністрування апеляційних судів складається з певної кількості юридичних елементів, а саме: категорії «апеляційний суд» як об'єкта адміністративно-правових відносин; адміністративно-правового статусу адміністрації суду (судової адміністрації); форм і методів адміністративної діяльності адміністрації суду; адміністративних процедур, які надає адміністрація суду; адміністративної відповідальності в аналізованій сфері.

Визначено, що до змісту адміністрування апеляційних судів належать такі організаційно-правові чинники: надання судово-адміністративних послуг апеляційними судами; визначення адміністративно-правового статусу адміністрації суду; організаційно-кадрова робота в адміністративних судах; визначення організаційно-правових повноважень суддів, які обіймають адміністративні посади в апеляційних судах; забезпечення адміністративного контролю в системі

апеляційних судів; взаємодія зі ЗМІ, висвітлення діяльності апеляційних судів в мережі Інтернет; організаційно-правові аспекти діяльності суддівського самоврядування апеляційних судів; забезпечення охорони адміністративних приміщень апеляційних судів, підтримання в них правопорядку, особистої недоторканності суддів і членів їх родин; особливості заохочення й дисциплінарної відповідальності посадових осіб судової адміністрації апеляційних судів; здійснення матеріально-технічних операцій у системі апеляційних судів; виконання судових рішень, що винесені апеляційними судами; особливості адміністративної відповідальності у сфері забезпечення діяльності апеляційних судів.

Підрозділ 1.2 «Апеляційний суд як об'єкт адміністративно-правових відносин» присвячено розкриттю місця й ролі апеляційного суду в адміністративно-правових відносинах.

Здобувач виходить із концепції, що адміністративно-правові відносини є ключовим системним правовим чинником, який описує як статику, так і динаміку адміністрування апеляційних судів, і доводить, що об'єкт таких відносин є невід'ємним елементом цієї системи. Ознаками адміністративно-правових відносин у сфері судового адміністрування є уявлення про них як різновиду форми соціальних зв'язків, що мають подвійну правову природу: виникають у сфері судової гілки влади, однак реалізують усередині неї виконавчі функції. Суб'єктами їх здійснення є адміністрація суду та апеляційний суд, які мають спеціальні суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки. Вони виникають на підставі адміністративно-правових норм, що регулюють забезпечення всім необхідним апеляційних судів (суддів) для здійснення апеляційного судочинства та надання фізичним і юридичним особам якісних судово-адміністративних послуг.

Доведено, що провідним об'єктом у сфері адміністрування апеляційних судів є апеляційний суд (суддя), якого адміністрація суду має забезпечити всім необхідним і належним для здійснення ефективного судочинства, а також надання якісних судово-адміністративних послуг фізичним і юридичним особам у системі апеляційних судів, адже їх роль і завдання у суспільному житті є надзвичайно важливими й відповідальними, що впливає з можливостей реально захистити (відновити порушені) права, свободи та законні інтереси на стадії апеляційного провадження.

У *підрозділі 1.3 «Принципи адміністрування апеляційних судів»* розкрито основоположні засади діяльності публічної адміністрації при здійсненні адміністрування апеляційних судів.

Визначено, що принципи адміністрування апеляційних судів характеризуються такими ознаками: є системою вимог, які поширюються на суб'єктів адміністрування апеляційних судів; формують основу для здійснення якісного та належного забезпечення апеляційних судів усім необхідним для здійснення апеляційного судочинства та надання фізичним і юридичним особам якісних судово-адміністративних послуг; вони є, як правило, нормативно закріплені в актах законодавства, постають як регулятори різноманітних взаємозв'язків у правильному (зумовленому суспільними потребами, публічними та публічно-правовими інтересами) руслі; мають за мету детермінацію поведінки

учасників цих відносин і визначення напрямку й сутності конкретного виду діяльності у сфері адміністрування апеляційних судів; поділяються на загальні та спеціально-функціональні.

Доведено, що кожен суб'єкт адміністрування (Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, органи суддівського самоврядування, Державна судова адміністрація України, судді на адміністративних посадах та апарату суду) апеляційних судів має власну систему спеціальних галузевих функціональних принципів адміністративної діяльності, що спричинено різними компетенційними спроможностями та законно наділеними повноваженнями кожного з них.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм адміністрування апеляційних судів в Україні» складається з трьох підрозділів, у яких розкрито форми й методи адміністративної діяльності адміністрації суду щодо адміністрування апеляційних суддів в Україні та судово-адміністративні послуги, які надаються фізичним і юридичним особам в апеляційних судах.

Підрозділ 2.1 «Форми адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів в Україні» присвячено з'ясуванню зовнішньої юридичної діяльності адміністрації суду під час здійснення адміністрування апеляційних судів.

Доведено, що суб'єкти адміністрування апеляційних судів, як своєрідний різновид суб'єктів публічної адміністрації в судовій гілці влади, під час виконання виконавчих функцій наділені у своїй діяльності певним адміністративним інструментарієм. Форми і методи адміністративної діяльності адміністрації суду, адміністративні процедури та послуги, які надає адміністрація суду, а також адміністративна відповідальність в аналізованій сфері є основними елементами адміністративно-правового механізму адміністрування апеляційних суддів в Україні. За їх допомогою адміністрацією суду реалізовується внутрішньо-управлінська та зовнішньосервісна функції публічного управління апеляційними судами.

Форми діяльності у здійсненні адміністрування апеляційних суддів є ключовими елементами (інструментами) діяльності адміністрації суду, основою застосування методів, процедур і відповідальності в аналізованій сфері.

Форми адміністрування апеляційних суддів кваліфіковано на дві основні групи – правові та організаційні. Це зокрема: 1) правові: а) видання нормативних і індивідуальних адміністративних актів суб'єктами адміністрування; б) укладення адміністративних договорів щодо постачання апеляційних судів усім необхідним для належного функціонування; в) учинення інших юридично значущих адміністративних дій (забезпечення наповнення Єдиного державного реєстру судових рішень, матеріальне забезпечення діяльності електронного суду, складання планів роботи, графіків заходів, оформлення протоколів нарад); 2) організаційні: а) надання судово-адміністративних послуг; б) організація процесу праці та належного забезпечення апеляційного судочинства; в) діяльність з управління персоналом; г) навчання, перепідготовка та атестація; д) інформування громадськості про діяльність апеляційних судів.

У підрозділі 2.2 «Методи адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів» з'ясовано способи забезпечення адміністрацією апеляційного суду (суддів) усім належним для здійснення судочинства та надання судово-адміністративних послуг апеляційними судами.

Дисертант підкреслює, що методи адміністративної діяльності адміністрації суду під час здійснення адміністрування апеляційних суддів надають суб'єкту адміністрування можливість обрати той чи інший спосіб (прийом) для втілення владного припису залежно від фактичних обставин і реальної дійсності в момент його застосування. Іншими словами, методи адміністративної діяльності адміністрації суду – це динамічний юридичний інструмент розвитку та врегулювання суспільних зв'язків у сфері адміністрування апеляційних судів, який характеризується наявністю дуалістичних характеристик його змістового наповнення залежно від вольового чинника адміністративної норми, яка породжує його реалізацію.

Здійснено класифікацію функцій діяльності суб'єктів адміністрування апеляційних судів на дві групи: перші – ті, що стосуються реалізації заходів організаційного характеру діяльності апеляційних судів (перевірка, контроль і нагляд); другі – граничні функціональні спроможності суб'єкта адміністрування як чинника імперативного впливу (переконання, заохочення та примус).

Доведено, що нагляд (контроль) у сфері адміністрування апеляційних судів здійснюється у формі планових і позапланових заходів, через проведення моніторингу, різноманітних перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та інших дій. Методи переконання, заохочення та примусу як граничні функціональні спроможності суб'єкта адміністрування та елементи владного впливу є класичними адміністративними методами публічного управління з притаманними ознаками останнього та мають на меті здійснення цілеспрямованого впливу на свідомість підконтрольного суб'єкта з метою детермінації його поведінки в руслі приписів адміністративної норми щодо забезпечення якісного функціонування судової гілки влади загалом і діяльності апеляційних судів зокрема.

Підрозділ 2.3 «Судово-адміністративні послуги, які надаються апеляційними судами України» присвячено розкриттю адміністративного інструменту позитивної взаємодії адміністрації суду з фізичними і юридичними особами, які звернулися до апеляційного суду, та широким загалом громадян під час висвітлення діяльності судової влади.

Провідним засобом реалізації сервісної публічної діяльності судової адміністрації апеляційних судів є надання судово-адміністративних послуг, які за своєю юридичною природою мають у більшості випадків ознаки адміністративних послуг.

Узагальнено, що до основних судово-адміністративних послуг, які надаються апеляційними судами, належать: прийом від визначених законом учасників процесу апеляційних скарг у письмовій та електронній формі; надання відповідей на запитання в режимі реального часу онлайн у визначений робочий час; забезпечення електронної доступності як процесу оперативного обміну інформацією між апеляційними судами та учасниками судового процесу в електронному вигляді;

онлайн-реєстрація учасників судового процесу апеляційних судів як можливість особи, що бере участь у справі, зареєструватись до початку судового засідання (як правило, за 5 днів) за допомогою технічних засобів дистанційно; SMS-повідомлення учасників процесу про розгляд справ; видання копій рішень апеляційних судів у паперовому та електронному вигляді на e-mail; отримання інформації про результати апеляційного перегляду рішення на офіційному веб-сайті апеляційних судів; особистий прийом громадян керівництвом апеляційного суду в онлайн-режимі в дні й години, визначені для прийому громадян.

Розділ 3 «Удосконалення адміністрування апеляційних судів в Україні» складається з двох підрозділів, у яких виявлено й узагальнено ефективний досвід адміністрування апеляційних судів у зарубіжних країнах та вдосконаленню законодавство в аналізованій сфері.

У підрозділі 3.1 «Ефективний досвід адміністрування апеляційних судів у зарубіжних країнах» виявлено й узагальнено наукові положення щодо ефективного досвіду адміністрування апеляційних судів у зарубіжних державах.

Підкреслюється, що досвід Естонії – це класичний приклад дуалістичного підходу до адміністрування судової установи, зокрема й апеляційних судів, який передбачає наявність загальних суб'єктів адміністрування у вигляді виконавчої гілки влади та самоуправління, що представлене адміністративним директором. Директор апеляційного суду в аналізованій країні представлений як посадова особа – менеджер, який у співпраці із співробітниками відділу судів служби управління судами виконує основні організаційні дії щодо забезпечення судової установи належним процесом праці. Його основні функціональні обов'язки зводяться до опікування фінансовим забезпеченням установи, розподіляючи цільове направлення коштів на потреби суду; налагодження процесу документообігу в суді та загалом ведення діловодства; інформування служби управління судами про необхідні матеріально-технічні потреби суду та звітність про їх використання. Однак основними суб'єктами судового адміністрування апеляційних судів є Міністерство юстиції, Рада з управління судами та відповідна служба, які й здійснюють більшість обов'язків з управління судом у сфері забезпечення його ефективної та результативної діяльності.

У США термін «судове адміністрування» ототожнено із судовою адміністрацією. Воно передбачає самоуправління судом спеціальним суб'єктом, тобто клерком або судовим адміністратором. Сама система побудови судової адміністрації в США є дещо відмінною від української. Це зумовлено насамперед самою системою судової влади в аналізованій країні, де апеляційні суди є дійсно самостійними в її системі. Для цієї країни характерна більшою мірою самоорганізація судового адміністрування, де клерк апеляційного суду наділений досить широким спектром організаційних та управлінських функцій, однак не обмежується тільки ними, адже відповідає і за безпосередню взаємодію суду з громадськістю через надання консультацій.

У Канаді судове адміністрування здійснюється через самоуправління, де організаційним забезпеченням діяльності суду займається адміністратор, наділений досить широким спектром повноважень у сфері реалізації процесу судочинства, а

контролюється воно виконавчою гілкою влади (Міністерством юстиції). Клерки в Канаді – це помічники суддів, а не управлінці суду, які відповідно виконують роботу з організації процесу судочинства конкретної справи, а не управління судом загалом.

У Великобританії управління справами судів здійснює відповідна Рада та спеціально підготовлені менеджери, до відання яких віднесено забезпечення ефективного функціонування судів, зокрема апеляційних. Відповідальним за організаційне керівництво судовою установою є конкретний суддя, наділений професійними якостями та здібностями цієї посади; призначає його спеціальна комісія, а його повноваження зводяться до управління справами суду.

У підрозділі 3.2 «Удосконалення законодавства у сфері адміністрування апеляційних судів в Україні» узагальнено причини, визначено напрямки й конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів.

Підкреслюється, що сучасна адміністративна реформа деякою мірою виправляє недоліки адміністрування апеляційних судів, однак загалом негативні чинники недостатньої ефективності функціонування судової гілки влади існують до цього часу та потребують подальшого комплексного вдосконалення, адже неможливо здійснити повноцінні реформи в окремо визначеній сфері судової гілки влади, у нашому випадку – адміністрування апеляційних судів.

Одними з основних проблем, що існують у межах окресленої проблематики є в першу чергу: відсутність довіри громадян до судів, невиконання судових рішень, а також низький рівень правової культури населення. Ці проблеми є взаємозалежними та підривають авторитет судової влади, зокрема й апеляційних судів. Незалежність судової гілки влади підвищує її авторитет та рівень довіри громадськості до її функціональності. Крім організаційної незалежності, судова система має нарешті отримати реальну фінансову самостійність. Тому сьогодні ще потребує вирішення питання щодо зміни принципів формування бюджету органів правосуддя.

Збільшення повноважень суду, який ухвалив рішення щодо контролю за його виконанням є неодмінною складовою того, що рішення суду буде виконано повною мірою та в установленій строк.

Для ефективного реалізації повноважень державних органів необхідним є встановлення дієвої відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за виконанням своїх зобов'язань та, окрім того, запровадження ефективного координування діяльності органів виконавчої влади на найвищому урядовому рівні: 1) у Законі України «Про Державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII і нормативно-правових актах, які визначають повноваження органів державної влади (зокрема таких, як Указ Президента від 06.04.2011 року №384/2011 «Про Положення про Пенсійний фонд України»), передбачити: а) норму, яка б установила обов'язок недопущення надалі порушень законодавства у правових відносинах, аналогічних тим, по яких встановлено правову позицію суду та набуло чинності рішення суду; б) заборону звернень суб'єктів владних повноважень до суду в аналогічних справах; в) відповідальність органів державної влади за ігнорування законодавства, з точки зору встановлених Верховним Судом України правових позицій у певних категоріях справ; 2) до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-

VII додати обов'язок щодо доведення до відповідних органів і Верховного Суду України, як найвищого судового органу, правових позицій і рішень судів, які набули законної сили, з подальшим спрямуванням їх діяльності. Повноваження щодо доведення правових позицій судів може бути передбачене і як власне повноваження Кабінету Міністрів України, і як делеговане повноваження іншому центральному органу виконавчої влади, зокрема Міністерству юстиції України, у межах компетенції згідно із законодавством.

З метою оперативного вирішення проблеми накопичених соціальних спорів доцільно внести зміни та доповнення до статті 299 Кодексу адміністративного судочинства України «Відмова у відкритті апеляційного провадження», а саме: надати право судді-доповідачу перевіряти відповідність рішення суду першої інстанції судовій практиці. При цьому, в разі встановлення відповідності рішення суду 1-ої інстанції судовій практиці суддя-доповідач відмовляє у відкритті апеляційного провадження та повертає апеляційну скаргу. Спори, які набули масового характеру, мають вирішуватись на законодавчому рівні.

Пропонується запровадження прецедентних норм, шляхом: 1) доповнення ч.1 ст. 236 Кодексу адміністративного судочинства України («Зупинення провадження у справі») пунктом «7»; 2) доповнення Кодексу адміністративного судочинства України розділом 5 «Окремі питання, пов'язані із запровадженням (застосуванням) загальновизнаної усталеної судової практики»; 3) внесення відповідних змін та доповнення до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII.

Судам необхідно активізувати застосування повноважень щодо контролю за виконанням судових рішень, наданих ст. 382 Кодексу адміністративного судочинства України, та зобов'язувати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства та правореалізаційної діяльності публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію адміністрування апеляційних судів в Україні, викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, визначено наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження:

1. Доведено, що адміністрування апеляційних судів в Україні – це діяльність адміністрації суду, яка відповідає за забезпечення апеляційних суддів усім необхідним для здійснення апеляційного судочинства та надання фізичним і юридичним особам якісних судово-адміністративних послуг, що здійснюється в інтересах громадян, судової гілки влади та загалом усього суспільства.

2. Зроблено висновок, що адміністративно-правові відносини у сфері адміністрування апеляційних судів – це різновид форми соціальних зв'язків між

адміністрацією суду (Вищою радою правосуддя, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, органами суддівського самоврядування, Державною судовою адміністрацією, судьями на адміністративних посадах та апаратом суду) та об'єктом публічного управління (апеляційним судом), що виникає на підставі адміністративно-правих норм, які регулюють його забезпечення всім необхідним для здійснення апеляційного судочинства та надання фізичним і юридичним особам якісних судово-адміністративних послуг, що здійснюється в інтересах громадян, судової гілки влади та загалом усього суспільства, а учасники цих зв'язків мають спеціальні суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки, перебуваючи при цьому у відносинах субординації.

3. Виявлено, що принципи адміністрування апеляційних суддів поділяються на загальні та спеціально-функціональні. Загальними принципами адміністрування апеляційних судів є принципи права, принципи функціонування судової системи, принципи діяльності публічної адміністрації. З'ясовано, що до спеціальних галузево-функціональних принципів, які притаманні всім суб'єктам адміністрації суду, належать: принцип деполітизації та забезпечення незалежності судової влади; принцип підвищених вимог і професійних стандартів для суддівського корпусу та апарату апеляційного суду; принцип специфічної відповідальності суддів апеляційних судів, що полягає в заміні абсолютного імунітету суддів функціональним; принцип оптимізації системи судоустрою з метою забезпечення права особи на справедливий суд; принцип збалансованості незалежності й субординарності адміністрації суду; принцип відкритості (залучення громадськості) при вирішенні питань щодо доброчесності судів і адміністрації суду.

4. Доведено, що форми адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних суддів полягають у тому, що це адміністративні дії, які виражають зовнішній прояв управлінської (регулятивної) діяльності адміністрації апеляційних судів; суб'єктом застосування адміністративної дії постають публічні юридичні особи (апеляційний суд, Державна судова адміністрація, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Вища рада правосуддя), підрозділи судової гілки влади (апарат суду) або відповідні керівники (судді на адміністративних посадах, голова Державної судової адміністрації); основною метою їх діяльності є забезпечення апеляційних судів (суддів) усім належним для здійснення судочинства та надання судово-адміністративних послуг; здійснюються в інтересах відновлення порушених права і свобод громадян у системі судової гілки влади та забезпечення публічного інтересу суспільства в цілому; породжують адміністративно-правові, забезпечувальні для апеляційних судів, відносини.

5. З'ясовано, що методи адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних суддів – це юридичні елементи єдиної системи задоволення інтересів громадян і загалом судової гілки влади під час апеляційного судочинства та в процесі надання судово-адміністративних послуг, що об'єктивовані у вигляді адміністративних засобів, способів і прийомів адміністративної діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, органів суддівського самоврядування, Державної судової адміністрації, які мають цілеспрямованість і санкціонованість в адміністративній

нормі, а їх реалізація передбачає врегулювання поведінки представників судової гілки влади, діяльність яких потребує відповідного адміністративно-правового забезпечення різноманітними організаційними, технічними, матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами для втілення в дійсність останніми публічно-правових зобов'язань перед суспільством у зв'язку з виконанням своїх функціональних обов'язків.

6. Доведено, що судово-адміністративні послуги в системі адміністрування апеляційних судів – це організаційно-правові, матеріальні, технічні, організаційні, інформаційні та консультативні послуги, які, по-перше, надаються адміністрацією суду апеляційним судам для забезпечення їх нормального та сталого функціонування; фізичним та юридичним особам – стосовно забезпечення їх законних прав та інтересів у межах судової влади загалом і діяльності апеляційних судів зокрема; по-друге, які безпосередньо надаються апеляційними судами юридичним і фізичним особам з метою їх безпосередньої взаємодії під час задоволення законних інтересів громадян.

7. З'ясовано, що стосовно терміна «судове управління» в зарубіжних країнах склалось різне розуміння, яке зумовлено різноманітними чинниками, головним чином ідеологічними, державно-правовими, культурними та власне національними. «Управління судом», «судове адміністрування» та «судова адміністрація» для таких країн, як Великобританія, Ірландія, США, Канада тотожні за змістовим наповненням і розглядаються як спільна діяльність суб'єктів судового адміністрування щодо досягнення максимального результату у сфері відправлення правосуддя та налагодження організаційного процесу його реалізації, основним з яких і певною мірою автономним є адміністратор.

8. Судове адміністрування в країнах ЄС розділено на два блоки: самоуправління, де відповідальність за повсякденне адміністрування апеляційним судом лягає на менеджера судової установи, та публічне управління, де питаннями адміністрування суду займаються як представники судової гілки влади, так і виконавчої. Дуалістичність судового управління на просторах ЄС є цілком виправданою з позиції розмежування компетенційних спроможностей представників адміністрації суду на повноваження у сфері загального адміністрування, тобто забезпечення належного інструментарію для діяльності представників Феміди із зовнішньої сфери управління на внутрішньоорганізаційні повноваження в межах діяльності спеціально уповноваженого судді чи суддів конкретної судової установи. Загальне адміністрування передбачає однакові забезпечувальні дії для всіх підконтрольних об'єктів управління, тоді як самоорганізація – автономію організаційних дій у межах потреб конкретної судової установи.

9. Доведено, що вдосконалення законодавства у сфері адміністрування апеляційних суддів в Україні невід'ємно пов'язане із загальним процесом модернізації судової влади, основна проблема якої – неналежний авторитет і певна недовіра громадськості до її ефективності. Усі наявні проблеми безпосередньо витікають з останньої та потребують вирішення. З метою їх усунення зокрема пропонується: утвердження верховенства права в усіх сферах соціального життя;

нормалізація фінансування судової влади; забезпечення відкритості судової влади, де ЗМІ повинні бути більш об'єктивними у висвітленні її діяльності; посилення контролю суду за виконанням судових рішень; посилення правового навчання й виховання студентів та інших верств населення; недопущення правового популізму й нігілізму та втручання в діяльність судової гілки влади з боку еліти, адже незалежність судді є вищим правовим благом для опозиції, а влада й опозиція в Україні міняються місцями регулярно; утвердження дієвої відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за дотримання своїх зобов'язань перед судовою владою та в разі посягання на незалежність судді; ефективне координування діяльності органів виконавчої влади на найвищому урядовому рівні щодо забезпечення судів (суддів) усім потрібним для здійснення судочинства та виконання судових рішень; упровадження інституту зобов'язання суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення та передбачити відповідальність за його невиконання; визначення статусу судово-адміністративних послуг і запровадження реєстру адміністративних послуг у судах і стандартів їх надання.

У зв'язку з цим пропонується внесення численних змін і доповнень до нормативно-правових актів, зокрема до Закону України «Про Державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII та нормативно-правових актів, які визначають повноваження органів державної влади (зокрема таких, як Указ Президента від 06.04.2011 року №384/2011 «Про Положення про Пенсійний фонд України»); до законів України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII; «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 №1402-VIII; «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI; Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кузьмишин В. Судова реформа в Україні: які досягнення маємо на сьогодні та що потрібно для того, аби реформа була дієвою. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 4. С. 45-49.
2. Кузьмишин В. Ініціативи Вінницького апеляційного адміністративного суду задля зміцнення авторитету судової гілки влади. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 2(10). С. 7-15.
3. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. №1. С. 26–30.
4. Кузьмишин В. Понятие и содержание администрирования апелляционных судов в Украине. *Право и Закон*. 2017. № 4. С. 75-79. (Киргизія).
5. Кузьмишин В. Принципы администрирования апелляционных судов. *Право и политика*. 2016. №4. С. 103-108. (Киргизія).
6. Кузьмишин В. Категорія «апеляційний суд» як об'єкт адміністративно-правових відносин в сфері судового адміністрування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 6. С. 167-172.

7. Кузьмишин В. *Форми адміністрування апеляційних судів в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права.* 2018. Випуск 1. С. 131-136.

8. Кузьмишин В. *Методи адміністрування апеляційних судів в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права.* 2018. Випуск 2. С. 111-117.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Кузьмишин В. *Основні підходи до визначення юридичної природи судової гілки влади. Людина і закон: публічно-правовий вимір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 6–7 жовт. 2017 р.).* Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. С. 77-79

10. Кузьмишин В. *Поняття адміністративно-правових відносин у сфері судового адміністрування. Право, суспільство і держава: форми взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12–13 січ. 2018 р.).* К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 49-51.

11. Кузьмишин В. *Взаємозв'язок форм і методів адміністрування апеляційних судів. Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 січ. 2018 р.).* Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. С. 62-64.

які додатково відображають наукові результати дисертації

12. Кузьмишин В. *Як забезпечити безумовне виконання судового рішення? Юридичний вісник України.* 2011. № 3. 15-21 січня (811). С.4.

13. Кузьмишин В. *Суди не повинні розглядати такої кількості справ, у яких немає спору, а є лише невиконання державою зобов'язань. Вінниця. INFO.* 2011. URL: <http://www.vinnitsa.info/news/vitaliy-kuzmishin-sudi-ne-povinni-rozglyadati-takoyi-kilkosti-sprav-u-yakih-nemaye-sporu-a-ye-lishe-nevikonannya-derzhavoyu-zobovuzazan.html>

14. Кузьмишин В. *Шляхи забезпечення безумовного виконання судового рішення. Вінницький апеляційний адміністративний суд.* 2014. URL: http://www.vaas.gov.ua/files/jurisprudence/yzagalnenna/nayk_coments/shlyahi.doc

15. Кузьмишин В. *Государственным деятелям, политикам, представителям других ветвей власти очень удобно иметь объект обвинений и тем самым отвлекать внимание от себя. Судебно-юридическая газета.* 2014. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/69997-predsdatel-vinnitskogo-apellyatsionnogo-administrativnogo-syda-vitalij-kyzmishin-gosydarstvennim-deyatelyam-politikam-predstavitelyam-drygikh-vetvej-vlasti-ochen-ydobno-imet-obekt-obvinenij-i-tem-samim-otvlekat-vnimanie-ot-sebya>

16. Кузьмишин В. *Законопроект змін до Кодексу адміністративного судочинства України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Вінницький апеляційний адміністративний суд.* 2015. URL: <http://www.vaas.gov.ua/jurisprudence/sud-praktika/praktichni-komentari/zakonoproekt-zmin-do-kodeksu-administrativnogo-sudochinstva-ukra%D1%97ni-ta-zakonu-ukra%D1%97ni-pro-sudoustrij-i-status-suddiv/>

17. Кузьмишин В. Проблеми виконання рішень судів досі актуальні. *Судебно-юридическая газета*. 2017. URL: (<https://sud.ua/ru/news/sud-info/111380-problemi-vikonannya-rishen-sudiv-dosi-aktualni>)

АНОТАЦІЯ

Кузьмишин В. М. Адміністрування апеляційних судів в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2018.

У дисертації на основі теорії адміністративного права, вітчизняного й зарубіжного законодавства наведено нове розв’язання наукового завдання стосовно розвитку засад та адміністративного інструментарію щодо адміністрування апеляційних судів в Україні.

Сформовано поняття та розкрито зміст адміністрування апеляційних судів в Україні, з’ясовано межі й уточнено категорійний апарат з окресленої проблематики. Розкрито місце і роль апеляційного суду як об’єкта адміністративно-правових відносин.

Виявлено й описано принципи адміністрування апеляційних судів, здійснено їх класифікацію. Сформовано поняття та розкрито зміст форм адміністративної діяльності адміністрації суду при здійсненні адміністрування апеляційних судів. Сформовано понятійний апарат та узагальнено судово-адміністративні послуги, які надаються адміністративними судами України.

Виявлено й узагальнено наукові положення щодо ефективного досвіду адміністрування апеляційних судів у зарубіжних країнах як невід’ємної системи процесу синхронізації всієї системи, коли адміністрація суду відрізняється ефективністю адміністративної діяльності та діє за концепцією дуалістичного підходу спільно з виконавчою – як носії єдиної державної влади, поділеної на незалежні гілки, однак без дублювання повноважень.

Удосконалено законодавство щодо підвищення ефективності адміністрування апеляційних судів, зокрема щодо посилення незалежності судів апеляційних судів, правового виховання еліт і населення, незворотності виконання судових рішень, надання більш якісних і доступних судово-адміністративних послуг у системі апеляційних судів. У зв’язку з цим запропоновано внесення змін та доповнень до низки нормативно-правових актів.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, адміністрація суду, адміністрування, апеляційний суд, ефективність, методи адміністративної діяльності, принципи, суд, суддя, судово адміністрація, судово-адміністративні послуги, форми адміністративної діяльності.

АННОТАЦИЯ

Кузьмишин В. М. Администрирование апелляционных судов в Украине. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Научно-исследовательский институт публичного права.– Киев, 2018.

В диссертации на основе теории административного права, отечественного и зарубежного законодательства приведено новое решение научной задачи по развитию принципов и административного инструментария по администрированию апелляционных судов в Украине.

Сформировано понятие и раскрыто содержание администрирования апелляционных судов в Украине, выяснено границы и уточнено категорийный аппарат по обозначенной проблематике. Доказано, что администрирование апелляционных судов в Украине – это деятельность администрации суда, которая ответственна за обеспечение апелляционных судов всем необходимым для осуществления апелляционного судопроизводства и предоставления физическим и юридическим лицам качественных судебно-административных услуг, осуществляется в интересах граждан, судебной ветви власти и вообще всего общества. Раскрыты место и роль апелляционного суда как объекта административно-правовых отношений.

Выявлены и описаны принципы администрирования апелляционных судов, осуществлена их классификация. Выяснено, что к специальным отраслево-функциональным принципам, которые присущи всем субъектам судебного администрирования, относятся принципы неполитизации и обеспечения независимости судебной власти; принцип повышенных требований и профессиональных стандартов для судебной власти и аппарата апелляционных судов; принцип специфической ответственности судей апелляционных судов, который заключается в замене абсолютного иммунитета судей функциональным; принцип оптимизации системы судостроительства с целью обеспечения права человека на справедливый суд; принцип сбалансированности независимости судебной администрации; принцип открытости при решении вопросов добропорядочности судов и судебной администрации.

Сформировано понятие и раскрыто содержание форм административной деятельности администрации суда при осуществлении администрирования апелляционных судов. Под ними подразумеваются административные действия, выражающие внешнее проявление управленческой (регулятивной) деятельности судебной администрации апелляционных судов; субъектом применения административного воздействия выступают публичные юридические лица. Основной целью их деятельности является обеспечение апелляционных судов (судей) всем необходимым для осуществления судопроизводства и предоставления судебно-административных услуг; они осуществляются в интересах восстановления нарушенных прав и свобод граждан и обеспечения публичного интереса общества в целом; порождают административно-правовые, обеспечительные для апелляционных судов, отношения. Раскрыты методы административной деятельности администрации суда при осуществлении администрирования апелляционных судов.

Сформирован понятийный аппарат и обобщены судебно-административные услуги, которые предоставляются административными судами Украины. Доказано, что судебно-административные услуги в системе администрирования апелляционных судов – это организационно-правовые, материальные, технические, организационные, информационные и консультативные услуги. Они предоставляются субъектами судебного администрирования апелляционным судам для обеспечения их нормального и устойчивого функционирования; физическим и юридическим лицам по обеспечению их законных прав и интересов в рамках судебной власти в целом и деятельности апелляционных судов в частности.

Выявлены и обобщены научные положения относительно эффективного опыта администрирования апелляционных судов в зарубежных странах. Как неотъемлемая система процесса синхронизации всей системы, когда администрация суда отличается эффективностью административной деятельности и действует по концепции дуалистического подхода совместно с исполнительной властью, однако без дублирования полномочий с четко разделенными компетенциями.

Личный вклад соискателя. Диссертация выполнена соискателем самостоятельно. Усовершенствовано законодательство в части повышения эффективности администрирования апелляционных судов, в том числе способствующее усилению независимости судей апелляционных судов, правового воспитания населения, необратимости выполнения судебных решений, предоставления более качественных и доступных судебно-административных услуг в системе апелляционных судов. В связи с этим предложены многочисленные изменения и дополнения в соответствующие нормативно-правовых актов.

Ключевые слова: административно-правовые отношения, администрирование, апелляционный суд, методы административной деятельности, принципы, суд, судебная администрация, судебно-административные услуги, судья, формы административной деятельности, эффективность.

SUMMARY

Kuzmyshyn V.M. Administration of appellate courts in Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Thesis submitted for the degree of Candidate of Juridical Sciences, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2018.

The dissertation presents the solution to the scientific problem of the development of the principles of appellate courts` administration in Ukraine, based on the theory of administrative law, domestic and foreign legislation.

The concept and content of the administration of appellate courts in Ukraine are formulated, the boundaries are determined and the categorical apparatus is specified. It is proved that administration of appellate courts in Ukraine is the activity of the judicial administration, which is responsible for providing appellate courts with everything necessary for the appellate court proceedings and providing to physical and legal persons qualitative judicial and administrative services carried out in the interests of citizens, the

judicial branch of government and, in general, the whole society. The place and role of the Court of Appeal, as an object of administrative-legal relations, are disclosed.

The principles of administration of appellate courts were revealed and described, as well as their classification was carried out. The concept and content of the forms of administrative activity of the judicial administration in the course of administration of appellate courts were disclosed.

The scientific positions were revealed and generalized, concerning effective experience of administering appellate courts in foreign countries as an integral system of process of synchronization of the whole system, when the judicial administration is distinguished by the efficiency of administrative activity and acts on the concept of a dualistic approach, together with the executive, as the carriers of a single state power divided into independent branches, however, without duplication of powers.

Law on improving the efficiency of the administration of appellate courts has been improved, in particular, regarding strengthening the independence of judges of appellate courts, the legal education of elites and the population, the irreversibility of enforcement of judgments, the provision of improved and accessible judicial and administrative services in the system of appellate courts. In connection with this, it is proposed to make a number of changes and additions to a range of normative legal acts.

Key words: administration, administrative-legal relations, appellate court, efficiency, methods of administrative activity, principles, court, judge, judicial administration, judicial and administrative services, forms of administrative activity.